

ІНСТИТУТ СХОДОЗНАВСТВА
ІМЕНІ А. Ю. КРИМСЬКОГО НАН УКРАЇНИ

ГО «УКРАЇНСЬКА АСОЦІАЦІЯ КИТАЄЗНАВЦІВ»

НАЦІОНАЛЬНИЙ ІНСТИТУТ СТРАТЕГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

ДВНЗ «КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА»

МАТЕРІАЛИ

XV МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

КИТАЙСЬКА ЦИВІЛІЗАЦІЯ: ТРАДИЦІЇ ТА СУЧАСНІСТЬ

24 листопада 2021 р.

Видавничий дім
«Гельветика»
2021

ОРГКОМІТЕТ КОНФЕРЕНЦІЇ:

Співголови оргкомітету:

Антонюк Л. Л. – проректор з наукової роботи ДВНЗ «КНЕУ ім. В. Гетьмана», директор Інституту вищої освіти ДВНЗ «КНЕУ ім. В. Гетьмана», д.е.н., професор
Богомолів О. В. – директор Інституту сходознавства ім. А.Ю. Кримського НАН України, д.ф.н.
Кіктенко В. О. – завідувач відділу Азійського-Тихоокеанського регіону Інституту сходознавства ім. А. Ю. Кримського НАН України, президент Української асоціації китаєзнавців, д.філос.н.

Члени оргкомітету:

Гальперіна Л. П. – професор кафедри міжнародного менеджменту ДВНЗ «КНЕУ ім. В. Гетьмана», Провідний експерт Інституту досліджень сучасного Китаю ім. Б. Курца (КНЕУ), к.е.н., професор
Гончарук А. З. – головний консультант Національного інституту стратегічних досліджень
Дроботюк О. В. – директор Інституту досліджень сучасного Китаю ім. Б. Курца (КНЕУ), член правління ГО «Українська асоціація китаєзнавців», к.е.н.
Ільницький Д. О. – професор кафедри міжнародної економіки ДВНЗ «КНЕУ ім. В. Гетьмана», науковий співробітник Інституту вищої освіти КНЕУ, д.е.н., доцент
Кальченко Т. В. – професор кафедри міжнародного менеджменту ДВНЗ «КНЕУ ім. В. Гетьмана», завідувач сектору глобальної місії Китаю Інституту досліджень сучасного Китаю ім. Б. Курца (КНЕУ), д.е.н., професор
Мавріна О. С. – вчений секретар Інституту сходознавства ім. А. Ю. Кримського НАН України, к.і.н.
Отрошенко І. В. – провідний науковий співробітник відділу Сучасного Сходу Інституту сходознавства ім. А. Ю. Кримського НАН України, д.і.н.
Радівілов Д. А. – заступник директора з наукової роботи Інституту сходознавства ім. А.Ю. Кримського НАН України, к.ф.н.
Черницька Т. В. – доцент кафедри міжнародної економіки ДВНЗ «КНЕУ ім. В. Гетьмана», заступник директора Інституту досліджень сучасного Китаю ім. Б. Курца (КНЕУ), к.е.н., доцент
Яценко О. М. – заступник завідувача кафедри міжнародної торгівлі і маркетингу ДВНЗ «КНЕУ ім. В. Гетьмана», провідний експерт Інституту досліджень сучасного Китаю ім. Б. Курца (КНЕУ), д.е.н., професор

Секретар оргкомітету:

Гобова С. В. – молодший науковий співробітник Азійського-Тихоокеанського регіону Інституту сходознавства ім. А. Ю. Кримського НАН України, виконавчий секретар Української асоціації китаєзнавців, к.ф.н.

Інформаційна підтримка – журнал «Україна – Китай»

Китайська цивілізація: традиції та сучасність : матеріали міжнародної наукової конференції, 24 листопада 2021 р. – Київ : Видавничий дім «Гельветика», 2021. – 340 с.
ISBN 978-966-992-718-7

До збірника включені матеріали виступів наукових співробітників, викладачів, аспірантів, магістрантів, студентів, які взяли участь у XV Міжнародній науковій конференції «Китайська цивілізація: традиції та сучасність» (Київ, 24 листопада 2021 р.). Збірник містить матеріали секцій «Дослідження китайської цивілізації: історія, філософія, культура», «Китай в сучасному світі: міжнародно-політичний аспект», «Сучасна модель соціально-економічного розвитку Китаю», «Теоретичні та прикладні питання китайського мовознавства та літературознавства». Збірник призначений для всіх, хто цікавиться проблемами китаєзнавства, міжнародних відносин і регіоналістики.

УДК 008(510)(063)

ISBN 978-966-992-718-7

© Видавничий дім «Гельветика», 2021

людству три вози бамбукових планок, і було на них начертано 5 тисяч ієрогліфів.

Отже, ми бачимо принаймні чотири етапи розвитку написання ієрогліфа дао 道, які, можливо, були відомі Лао Цзи:

1. Написання ієрогліфа з акцентом на присутності розуму, у центрі ієрогліфа – голова 首 (див. рис. 3).
2. Написання ієрогліфа з акцентом на присутності людини 人 (див. рис. 4).
3. Написання ієрогліфа з акцентом рука 手, яка міститься нижче голови й можливо вказує на направленість дії (див. рис. 6).
4. Звуження значення ієрогліфа дао 道 – перехід значень «наставляти», «керувати», «виховувати» до ієрогліфу дао 導(导). (див. рис. 6).

Література:

1. Алексеев В.М. Труды по китайской литературе. В двух кн. Кн. 1. Москва: Вост. лит, 2002. – 574 с.
2. Малявин В.В. Восхождение к Дао. Москва: Наталис, 1997. – 399 с.
3. Сунь Сіго. Відкриття і вдосконалення Лао Цзи щодо «Дао». Журнал університету Шаньдун. 1993.3. С 14-22 / 孙希国。老子对《道》的发现和提升。山东大学学报。1993.3. С. 14-22.

УДК 316+140.8 (045)

Янковський С. В.

ORCID: 0000-0002-4028-6037

кандидат філософських наук, доцент,

доцент кафедри культурології

Маріупольський державний університет

м. Маріуполь, Донецька область, Україна

КИТАЙСЬКИЙ МІФ СВІТОТВОРЕННЯ В РОБОТАХ ЕДВАРДА ТЕОДОРА ЧАЛМЕРСА ВЕРНЕРА

Ключові слова: китайська культура, трансгресія, китайська інтелектуальна традиція, постколоніалізм.

Едвард Теодор Вернер Чалмерс (Edward Theodor Werner Chalmers) є одним із провідних дослідників і популяризаторів китайської культури в світі. Він народився в Новій Зеландії. Його батько був родом із Пруссії,

а мати – англійкою. Професійний дипломат, він перебував в Китаї із 1880 по 1914, виконуючи обов'язки перекладача і консульську службу в Пекіні, Тяньцзіні, Макао, Ханчжоу, Мавей, на острові Хайнянь та інших куточках Китаю. Із 1911 р. і до завершення своєї дипломатичної кар'єри у 1914 р. Е. Т. Вернер обіймав посаду генерального консулу Британії у місті Фучжоу. Дипломатична кар'єра Е. Т. Вернера завершилась примусовим виходом на пенсію після сумнівного інциденту на митниці, в який потрапив генеральний консул. Тож, дипломатична кар'єра майбутнього дослідника китайської культури склалась досить неоднозначно. Без сумніву дипломат мав блискучу освіту, але від «золотого покоління» королівських службовців відрізнявся ексцентричністю. По завершенні дипломатичної кар'єри він обійняв академічну резиденцію в Пекіні, сконцентрувавшись на синологічних дослідженнях. Активно займався викладацькою і суспільною діяльністю, обіймаючи посади в заснованому американськими і британськими місіонерами за участю фонду Рокфеллера Пекінському Об'єднаному Медичному коледжі (The Peking Union Medical College), лектора у Пекінському університеті, увійшовши до складу Китайського урядового історіографічного бюро, Королівського азійського Товариства Великої Британії та Ірландії [2, 3, 4].

Особисте життя британського дипломата було пов'язане із Китаєм. У Гонконзі, 1911 року, він одружився із дочкою колишнього британського резидента в Непалі – Гледіс Ніною Равеншоу (Gladys Nina Ravenshaw). Вона померла в Пекіні у 1922 р. від передозування снодійного. Кладовище, де її поховали, було зруйноване під час Культурної революції. Спільних дітей у подружжя не було і в 1919 р. Вернери удочерили дівчинку Памелу. Дівчинка народилась у Пекіні. Ймовірно, за походженням вона мала російське коріння. У 1937 році сталась сумна подія. Тіло вбитої і зґвалтованої дівчинки знайшли біля однієї з фортифікаційних споруд Пекіну. Розслідування злочину в місті, яке стало притулком для численних груп експатридів, яке поринуло в хаос після японської окупації було неможливим. Ситуацію ускладнювала нелояльна до розслідування позиція британської дипломатичної місії в Пекіні. Втім батько загинув та деякі представники британської і американської спільноти в Пекіні вважали, що дівчина стала жертвою групи американських і британських емігрантів, яка полювала на підлітків. Долю дівчини було покладено в основу кількох художньо-літературних досліджень, серед яких відзначимо «Ніч в Пекіні» Поля Френча (Paul French «Midnight in Peking», 2012) і Грема Шепарда «Смерть в Пекині: Хто насправді вбив Памелу Вернер?» (Graeme Sheppard «A Death in Peking: Who Really Killed Pamela Werner?», 2018). Важливість біографічного контексту для розуміння синологічних розвідок Е. Т. Вернера, на наш погляд, полягає як у конкретно-історичних факторах, які очевидно спонукали його до дослідження соціокультурного світу Китаю – британське панування у східній Азії, так і біографічних – освіта, кар'єрні амбіції, геополітичні

обставини. Однак є ще один, неявний, інтеціональний контекст. Ймовірно, що на етапі цивілізаційних конфліктів, в фокусі яких перебувало китайське суспільство від другої половини XIX сторіччя і до кінця Другої світової війни передбачало від дослідника не стільки об'єктивного і неупередженого погляду на особливості китайського культурного і соціального життя, скільки трансгресії. Трансгресії у тому сенсі, як це поняття позначено М. Фуко, Ж. Батай та інші представники сучасної філософії: трансгресія є «подолання певної межі» [1]. Наша точка зору полягає в тому, що дослідження китайської культури 1920-1930-х років відображають прагнення представників європейської культурної традиції олюднити образ колонізованих народів. І до такого інтелектуального вчинку були здатні люди, які самі мали неординарний, нонконформістський, а у випадку Вернера образ декденського трагічного світовідчуття і життєрозуміння. Твори англійського письменника ввібрали в себе все його особистісне прагнення опанувати китайську культуру, проникнути до її витоків, викласти її у формі сприятливій для обтяженої тривалим досвідом колоніального панування аудиторії. Творчий спадок Е. Т. Вернера представлено у понад 4 656 бібліотеках світу, де зберігаються 81 видання його окремих творів і 409 публікацій на семи мовах. Цитування його творів зростає під час кризових моментів, 1924-1926, 1934-1936, 1960-1962, але завжди його твори залишаються в полі уваги, бо вони і сьогодні слугують своєрідними провідниками в культурне поле китайської традиції, народних вірувань і філософської рефлексії, яку вони породжують у представників європейської культури [4].

Найбільш представленою працею творчого спадку Е.Т. Вернера є «Міфи і легенди Китаю», між 1922 і 2020 роками вона витримала 116 видань 4 мовами. Останнє англійське видання 2020 р. Аудиторію приваблює простота стилу викладу, витонченість і краса ілюстрацій, зроблених китайськими графіками. Видання книжки містить присвяту в пам'ять дружини автора Гледіс Ніни Чалмерс Вернер. Книга складається із передмови, в якій подаються основні джерела китайської міфології, 16-ти глав. Вони розпочинаються детальним оглядом соціальної структури китайського суспільства, а завершуються розмаїтими легендами, глави від третьої до п'ятнадцятої присвячені окремим темам, починаючи від космологічного оповідання про Пань Гу (глава 3) і завершуючи оповіданнями про лисів (15 глава), структуру викладу завершує словник і іменний покажчик, зміст проілюстровано 32 зображеннями китайських культурних героїв, легендарних подій китайської історії, мудреців і богів [3, 4].

Основу оповідань про світотворення складає наратив Пань Гу. Важливим для розуміння процесу світотворення є симетричне застосування понять космогонії і космології. Вихідним моментом у сприйманні китайської візії світотворення є невиразність проблем походження світу і байдужість до питань походження світу. Чи слід відсутність космогонічних і натурфілософських учень у китайській культурі аж до появи

таоїстських концепцій світобудови розглядати як первісну відстороненість інтелектуального досвіду китайської культури від питань світобудови і діалектичного протиставлення стихій світобудови [4, р. 79-81]. На наш погляд, обстоювана ідея індиферентності китайських мудреців до питань руху і боротьби протилежних начал зумовлюється соціокультурним фактором. Наша гіпотеза полягає в тому, що для китайських спільнот східно азійського регіону і дотичних до них територій південно-східної Азії є первинність ідеї соціальної солідарності і гармонії численних спільнот. У той же час на іншому кінці Афро-Євро-Азійського суперконтиненту, у східній частині Середземномор'я, на південних відрогах Балканських гір утверджується дух агональної культури і демократичного середовища, для яких гармонія всесвіту є лише віддзеркаленням загальнолюдського прагнення до досконалості. Відтак, постколоніальне і неімперіалістичне бачення китайської візії світотворення має засновуватись не на вищезазначеній тезі незацікавленості ранньої китайської інтелектуальної традиції до досягнення філософських обріїв світосприймання, а на інтерпретації унікальної своєрідності китайської версії світотворення. І цілком поділяємо згадувану Е.Т. Вернером ідею, що основою китайського наративу світотворення є опозиція «Інь / Ян», але на відміну від її інтерпретації як дуалістичних, полярних сил світобудови ми висловлюємо думку, що мова має йти про ритм і гармонію первісної сили, у безперервному перевтіленні якої міститься джерело і кінець всього існуючого всесвіту. У цій оптиці, Пань Гу є космічною істотою, призначенням якої є утвердження ритму і порядку світового цілого, але не впорядкування і творення всесвіту. У цьому контексті китайський міф світотворення є вираженням скромної сили у поєднанні основних стихій, з якими мали справу землеробські спільноти Східної Азії: води і сонця.

Література:

1. Каштанова Софья Михайловна. Трансгрессия как социально-философское понятие. Диссертация на соискание ученой степени кандидата философских наук по специальности 09.00.11 – социальная философия. СПб 2016. 203 с. <https://disser.spbu.ru/files/disser2/disser/I77qWd42NC.pdf>
2. Werner Chalmers Pamela Gladys. *Find a Grave*. https://www.findagrave.com/memorial/91529026/pamela-gladys_chalmers-werner
3. Werner E.T.C. *Myths and Legends of China. The Project Gutenberg EBook*. <https://www.gutenberg.org/ebooks/15250>
4. Werner E.T.C. *WorldCat*. <http://worldcat.org/identities/lccn-n84101597/>